

Obrzeża tańca. Interaktywne projekty w Mazowieckim Instytucie Kultury

24-06-22

W pierwszej połowie 2022 roku, Fundacja Artystyczna PERFORM współpracująca ściśle z Mazowieckim Instytutem Kultury wyraźnie skierowała się w swoim programie ku poszukiwaniom nowych formuł i tych obszarów tanecznych, których dotąd nie mogliśmy oglądać lub rzadko widzieliśmy na teatralnej scenie. Wszystkie zaproponowane prezentacje oparły się na współdziałaniu z publicznością i budzeniu w niej głębszych przeżyć w bezpośrednim kontakcie ze sztuką tańca. Miały też rys eksperymentatorsko-badawczy.

Program pokazów w cyklu „Centralna Scena Tańca” zaczął się w marcu prezentacją spektaklu „Blush” Michała Adama Górala, w którym performerzy szczerze opowiadają o swoim wstydzie, jednocześnie wciągając w niekomfortowe sytuacje oglądających pokaz widzów. To był więc nie tylko rodzaj aktorsko-tanecznego ale także i interaktywnego eksperymentu zmuszającego publiczność do skontaktowania się z własnymi emocjami, wrażeniami czy wspomnieniami. A każdy oglądający musiał w nim odpowiedzieć sobie na pytania: czy jest świadomy własnych uwarunkowań i czy umie określić granice swojej „strefy komfortu”, gotowość do ich przekraczania i w ogóle otwarcia na inność lub zmianę.

Kolejna odsłona CST, jaką były kwietniowe „Miastofonie” – interaktywna instalacja dźwiękowo-performatywna, kontynuowała te kuratorskie poszukiwania. Jak piszą autorzy „Miastofonii”: „Punktem wyjścia do tego projektu był manifest futurystyczny „L’arte dei rumori” („Sztuka hałasów”, 1913) autorstwa Luigiego Russolo, postulujący koniec muzyki przeszłości, a w konsekwencji narodziny nowej jakości zainspirowanej przemysłowym pejzażem dźwiękowym wielkich miast. Kolejną ważną inspiracją stanowiły kompozycje eksplorującego granice ciszy i dźwięku Johna Cage’a oraz słynna uchwała UNESCO z 1969 roku potępiająca nieposzanowanie prawa każdego człowieka do ciszy”.

Performerki za cel postawiły sobie praktyczną realizację idei świadomego kształtowania przestrzeni dźwiękowej, co wpisywało się w nurt eco-art, poprzez stworzenie niewidzialnego instrumentu poruszanego improwizowanym tańcem. Uruchamianie dźwięków (m.in. odgłosów miasta Warszawy czy brzmień z analogowych instrumentów) było możliwe dzięki autorskiemu oprogramowaniu i czujnikowi ruchu. Stworzono więc platformę współdziałania tańca z nowoczesną technologią, która pozwoliła na uruchamianie dźwięku i na jego transformowanie.

Ale najciekawszym przykładem „budzenia” publiczności były dwa następne wieczory, czyli „Movement Medicine” Anny Sierpowskiej (certyfikowanej nauczycielki Movement Medicine Medicine, praktyki świadomego ruchu i obecności ze Szkoły Yaacova & Susannah Darling Khan), który odbył się w maju oraz czerwcowy, premierowy spektakl „Kobiety i duch wolności” Pauliny Świąciańskiej, pokazany jako wydarzenie specjalne w ramach Festiwalu Sztuki Kobiet „Persona” – Rok Marii Janion.

„Movement Medicine – Rytm Ziemi – Wieczór Tańca i Ceremonii Ruchu” było spotkaniem tańca kręgu, rodzajem medytacji w ruchu, nawiązującym silnie do nurtu new age, w którym odnajdują się osoby poszukujące kontaktu z własnym wnętrzem i duchowością, chcące doświadczyć wewnętrznego wyzwolenia. Spotkania prowadzone przez Annę Sierpowską i muzyka grającego na żywo na instrumentach perkusyjnych (Michała Kaze) mają formułę warsztatową, w której uczestnicy krok po kroku wchodzą w swoisty trans, zaczynają rozumieć, że w grupie nie będą w żaden sposób oceniani, a w nauce coraz szerszego ruchu nie liczą się ograniczenia fizyczne, wiekowe czy umiejętności taneczne. Ważne by budować wspólnotę, być razem i czuć się razem. Z tego powodu obserwacja takiego „pokazu” z zewnątrz nie jest wskazana ani specjalnie wciągająca, bo będąc poza kręgiem taki widz znajduje się poza emocjami i działaniami grupy, w której zawiązuje się na kilka godzin ponadpodziałowe porozumienie. To proces, który musi trwać bez pośpiechu i równocześnie swoisty spektakl, ale taki, jaki można z satysfakcją oglądać tylko i wyłącznie od wewnątrz. Na spotkaniu w Mazowieckim Instytucie Kultury widzowie tańczyli przez ponad trzy godziny, co jest zasługą samej Sierpowskiej dobrze do tego technicznie i merytorycznie przygotowanej, prowadzącej taneczną medytację w swoistej sinusoidzie, na przemian w szybkim i wolnym tempie, aby uczestnicy mogli nie tylko wznosić się w wysokie rejestry przeżyć, ale także i od nich odpoczywać.

Najbardziej frapującym było jednak to, że w „Movement Medicine” uczestniczyli ludzie z niemal wszystkich przedziałów wiekowych – od uczniów i studentów, przez pracujących aż po seniorów. Ich wejście w proces odkrywania siebie, uświadomienia sobie łączności z przyrodą, z otoczeniem i niemal z całym wszechświatem było tak łagodne, że nawet emerytki pozbawiały się własnego wstydu, a zapominając o stereotypie, że „pewnych rzeczy w pewnym wieku robić nie wypada” szalały z ogromną pasją na parkiecie, zapewne nigdy wcześniej, z nikim innym ani nigdzie indziej na coś takiego sobie nie pozwalając.

Ów warsztatowy projekt Sierpowskiej miał swoją późniejszą kontynuację, bo część kobiet uczestniczących w projekcie „Movement Medicine” pojawiło się kilka tygodni później na scenie, jako tancerki w nowym projekcie Pauliny Świąciańskiej „Kobiety i duch wolności”, który inspirowany był książką Marii Janion „Kobiety i duch inności”.

W spektaklu o pragnieniu wolności wystąpiło aż 19 performerek, w części debiutujących na scenie (Grażyna Chmielewska, Grażyna Cholewińska, Katarzyna Dańska, Joanna Drabik, Wioletta Góral, Lidia Jakubiak, Agnieszka Kwiecień, Oxana Mirchuk, Agnieszka Motyl, Beata Papiernik, Magdalena Rolka, Magdalena Rostkowska, Klaudia Sędzikowska, Monika Staśkiewicz, Milena Suska, Nadia Szypilów, Beata Wierchołowska, Elżbieta Wojewódzka, Viorika Zagórowska). A pod okiem choreografki udało im się stworzyć naprawdę ciekawą i wciągającą pracę przypominającą misterium wyzwolenia, podanego w nowoczesny sposób, z silnymi akcentami feministycznymi i momentami interakcji z publicznością.

Czuć było, że Świąciańska świetnie rozumie temat i tę nietypową metodę pracy, jaką widzieliśmy w „Kobietach...” – spektakl zagrany został na cztery strony, a więc odbiorcy znajdowali się również w kręgu; wybrana forma była wizualnie ascetyczna, czyli widzowie siłą rzeczy skupiali się na energii i działaniach wykonawczyń; dokonano prawidłowych wyborów dramaturgicznych – sceny ruchowe trzymały w napięciu, przenikały się wzajemnie, współgrały ze słowem czytany pochodzącym z książki Marii Janion, a jednocześnie z muzyką i dźwiękami – wszystko to pokazywało bogactwo badanego obszaru kobiecości, wolności i często nieznanych wcześniej umiejętności wykonawczyń (szczególne brawa należą się Oxanie Mirchuk za świetne wykonanie części wokalne).

Choreografia rozpoczynała się symboliczną sceną strojenia, dostrajania się, a w miarę jej rozwoju widzieliśmy całą grupę w jakimś magicznym kręgu, skaczącą, krzyczącą, grającą na bębnach w akcie porzucenia wszystkiego, co doczesne, w czasie swobody, czerpania radości z chwili. To była kwintesencja tego, co współczesna kultura skomasowała do zawołania „Carpe diem” (Horacy w swych poetyckich „Pieśniach” pisał: „Chwytaj dzień, bo przecież nikt się nie dowie, jaką nam przyszłość zgotują bogowie...” czy „Nie pytaj jednak o jutro, a każdy dzień, który masz od losu, licz jak zysk. Nie gardź słodyczą miłości, czy tańcem, dopóki na twych włosach nie zagości bladeść śmiertelna” – przyp.).

A po zakończeniu spektaklu „Kobiety i duch wolności” zaproszono nas dodatkowo na rozmowę z Ewą Woydyłło-Osiatyńską, doktor psychologii i psychoterapeutką, autorką książek „Wybieram wolność, czyli rzecz o wyzwalaniu się z uzależnień”, „Zaproszenie do życia” czy „W zgodzie ze sobą”. Jej refleksje nawiązujące do filozofii, terapii czy nawet neurobiologii pokazywały, jak różne możemy mieć podejście i rozumienie własnej wolności.

Reasumując, propozycja Fundacji Artystycznej PERFORM i Mazowieckiego Instytutu Kultury w pierwszej połowie 2022 roku nie tylko pokazała warszawskim widzom swoiste obrzeża tańca, na jakie często nie starcza miejsca w programach instytucji kulturalnych czy organizacji pozarządowych, ale miała też cechy, które z powodu swej nietypowości rzadko interesują kuratorów przy wyborze spektakli lub jednorazowych celowych projektów do swoich wieczorów tanecznych.

Sandra Wilk, Strona Tańca

„Blush” Michał Adam Góral, reżyseria i choreografia: Michał Adam Góral, dramaturgia: Emilia Szulfer, wykonanie: Anna Banasik, Wojciech Dolatowski, Michał Adam Góral, Karolina Graca, performerka wideo: Nika Go, kostiumy: Robert Łosyk, scenografia: Rurzowa, Skucha, reżyseria światła: Michał Adam Góral, Janusz Zabłocki, Artur Wytrykus, muzyka: Pimon Lekler, charakteryzacja: Julia Hebel, konsultacje aktorskie: Maciej Łagodziński, wideo: Banasik/Góral, organizacja: Mazowiecki Instytut Kultury i Fundacja Artystyczna PERFORM, pokaz: Mazowiecki Instytut Kultury, 24.03.2022

„Miastofonie”, koncepcja, scenariusz, choreografia, dźwięk: Katarzyna Stefanowicz, współpraca artystyczna: Dorota Błaszczak, Dominika Jarosz, Nicolas de la Vega, performance: Dominika Jarosz, Katarzyna Stefanowicz, szpinet: Michał Marecki, dźwięki: Katarzyna Stefanowicz, Nicolas de la Vega, Dominika Jarosz, Michał Marecki, programowanie: Dorota Błaszczak, Nicolas de la Vega, Katarzyna Stefanowicz, kostiumy: Katarzyna Stefanowicz, Janina Marecka, organizacja: Mazowiecki Instytut Kultury i Fundacja Artystyczna PERFORM, pokaz: Mazowiecki Instytut Kultury, 28.04.2022

„Movement Medicine – Rytm Ziemi – Wieczór Tańca i Ceremonii Ruchu” Anna Sierpowska, prowadzenie: Anna Sierpowska, muzyka (na żywo): Michał Kaza (instrumenty perkusyjne), kuratorka: Katarzyna Stefanowicz, organizacja: Mazowiecki Instytut Kultury i Fundacja Artystyczna PERFORM, pokaz: Mazowiecki Instytut Kultury, 26.05.2022

„Kobiety i duch wolności” – grupa projektowa Pauliny Świąciańskiej, choreografia i reżyseria: Paulina Świąciańska, scenografia i reżyseria światła: Romuald Woźniak, wykonanie: Grażyna Chmielewska, Grażyna Cholewińska, Katarzyna Dańska, Joanna Drabik, Wioletta Góral, Lidia Jakubiak, Agnieszka Kwiecień, Oxana Mirchuk, Agnieszka Motyl, Beata Papiernik, Magdalena Rolka, Magdalena Rostkowska, Klaudia Sędzikowska, Monika Staśkiewicz, Milena Suska, Nadia Szypilów, Beata Wierchołowska, Elżbieta Wojewódzka, Viorika Zagórowska, premiera: 09.06.2022, pokaz w ramach: Festiwal Sztuki Kobiet „Persona” – Rok Marii Janion, organizacja: Mazowiecki Instytut Kultury i Fundacja Artystyczna PERFORM, pokaz: Mazowiecki Instytut Kultury, 09.06.2022